

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
«УКРАЇНСЬКА ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»

Кафедра практичної психології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

*Методичні вказівки
до виконання*

*для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
очної та заочної форм здобуття вищої освіти
спеціальності 053 «Психологія»
Освітньо-професійна програма: Практична психологія*

ХАРКІВ 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
«УКРАЇНСЬКА ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
Кафедра практичної психології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

*Методичні вказівки
до виконання*

*для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
очної та заочної форм здобуття вищої освіти
спеціальності 053 «Психологія»
Освітньо-професійна програма: Практична психологія*

Затверджено
Науково-методичною радою
Навчально-наукового інституту
«Українська інженерно-
педагогічна академія»
протокол № _____
від «__» _____ 2025 р.

ХАРКІВ 2025

Кваліфікаційна робота для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»: метод. вказ. до виконання для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» очної та заочної форм здобуття вищої освіти спеціальності 053 «Психологія», освітньо-професійна програма «Практична психологія» / Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна; упоряд. А.О. Ломакін – Харків : ХНУ імені В.Н.Каразіна., 2025. – 41 с.

У методичних вказівках докладно і в доступній формі роз'яснюється, як підготувати кваліфікаційну роботу здобувачами вищої освіти зі спеціальності 053 «Психологія», освітньо-професійної програми «Практична психологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Вказівки в деталях охоплюють всі етапи виконання, оформлення та захисту кваліфікаційної роботи.

Рецензент: О.М. Харцій, к.психол.н., доц.

Відповідальний за випуск: Н. С. Кучеренко, канд. психол. наук, доц.

© А.О. Ломакін, 2025

© ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2025

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	5
2. СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	6
3. ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	7
4. ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	8
5. ОСНОВНА ЧАСТИНА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	13
6. ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	16
6.1. Правила оформлення тексту	17
6.2. Правила оформлення таблиць	17
6.3. Правила подання ілюстрацій	19
6.4. Оформлення додатків	20
6.5. Загальні правила посилання на використані джерела	20
7. ПОРЯДОК ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	26
7.1. Підготовка до захисту	26
7.2. Вимоги до презентації	27
7.3. Захист кваліфікаційної роботи	28
7.4. Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи	28
8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	29
Додаток А Титульний аркуш до кваліфікаційної роботи	34
Додаток Б Завдання та план кваліфікаційної роботи	35
Додаток В Реферат	37
Додаток В 1 Зразок оформлення змісту	38
Додаток Д Відгук керівника	39
Додаток Д 1 Рецензія	40

УВАГА !

- Кваліфікаційна робота виконується у формі дипломної роботи проходить перевірку на текстові збіги та академічний плагіат.
- Не пізніше ніж за три тижні до захисту здобувач вищої освіти(далі - здобувач) подає кваліфікаційну роботу, рецензію рецензента, акт перевірки на плагіат та відгук керівника.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Атестація здобувачів здійснюється відповідно до Законів України «Про вищу освіту», «Про освіту», Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій», Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна Положення про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії для атестації здобувачів вищої освіти, які отримують ступінь бакалавра, магістра Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Кваліфікаційна робота є важливою формою самостійної освітньої діяльності здобувача бакалаврського рівня вищої освіти. Виконання і захист кваліфікаційної роботи є завершальним етапом навчання у закладі вищої освіти, формою атестації здобувачів вищої освіти. Кваліфікаційна робота, що виконується здобувачем вищої освіти, є складовою атестації здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, яка дає змогу виявити рівень засвоєння ним теоретичних знань та практичної підготовки, здатність до самостійної роботи за спеціальністю.

Методичні рекомендації розроблено відповідно до вимог стандарту вищої освіти України із галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 «Психологія». Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 565.

Рекомендації призначені для надання допомоги здобувачам вищої освіти у виконанні кваліфікаційної роботи згідно з чинними стандартами України і містять основні вимоги, що висувуються до змісту та оформлення кваліфікаційної роботи, організації її виконання, порядку захисту та оцінювання.

Метою виконання кваліфікаційної роботи є поглиблене, комплексне опанування матеріалу і методів самостійного дослідження, послідовного викладання, а також практичного застосування теоретичних знань для розв'язання конкретних завдань.

Кваліфікаційна робота передбачає:

- систематизацію, закріплення та поглиблення теоретичних знань здобувачів вищої освіти;
- оволодіння навичками самостійної роботи з конкретними методиками для збору емпіричного матеріалу;
- узагальнення практичного досвіду, вироблення вмінь якісного і статистичного опрацювання одержаних даних;
- використання теоретичних джерел, вміння критично їх оцінювати;

- поглиблене вивчення певної проблеми;
- одержання нових результатів, практичних рекомендацій, узагальнення та розвиток сучасних теоретичних ідей;
- якісне оформлення роботи, чітке, логічне, грамотне формулювання думок, аргументований, стислий, доступний стиль викладу.

У процесі виконання кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти відповідно до кваліфікаційних вимог повинен виявити:

- знання загальнотеоретичних, професійно орієнтованих і спеціальних дисциплін, що розкривають теоретичні основи та практичні питання спеціальності;
- вміння формулювати висновки і обґрунтовувати конкретні пропозиції щодо вдосконалення управління реальним досліджуванним об'єктом;
- вміння визначати і використовувати причинно-наслідкові зв'язки процесів та явищ у прикладній галузі.

Кваліфікаційна робота має характеризуватися логічністю, доказовістю, аргументованістю.

Кваліфікаційна робота має бути написана державною мовою, можливість написання кваліфікаційної роботи іншими мовами розглядається на засіданні кафедри. У випадку написання кваліфікаційної роботи іншими мовами ніж державна до захисту подається кваліфікаційна робота, як державною, так і іноземною мовою.

Робота, що не відповідає вимогам щодо змісту та оформлення, написана без дотримання затвердженого плану, не містить матеріалів конкретного дослідження теми в реальному середовищі (макрорівень, мікрорівень (підприємство, організація, установа)), обґрунтованих пропозицій, а також не має відгуку керівника, акту перевірки на плагіат, зовнішньої рецензії, до захисту не допускається.

2. СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота повинна передбачати розв'язання складної спеціалізованої задачі чи практичної проблеми у сфері психології, що передбачає застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

У кваліфікаційній роботі не може бути академічного плагіату, фальсифікації та фабрикації.

Кваліфікаційна робота повинна містити:

- титульний аркуш (див. Додаток А)
- завдання та план кваліфікаційної роботи (див. Додаток Б);
- реферат (анотація) українською, та іноземною мовами (див. Додаток В);
- зміст (див. Додаток В1).

Структура кваліфікаційної роботи умовно поділяється на вступну частину, основну частину та додатки:

- вступ,
- основна частина,
- висновки,

- список використаних джерел,
- додатки (при необхідності).

Також додається:

- Рецензія на кваліфікаційну роботу (див. Додаток Д);
- Відгук керівника кваліфікаційної роботи (див. Додаток Д 1);

Титульний аркуш кваліфікаційної роботи оформляється за встановленою формою (Додаток А).

Титульний аркуш кваліфікаційної роботи містить:

- найменування закладу вищої освіти;
- повна назва навчально-наукового інституту;
- повна назва кафедри;
- назву теми кваліфікаційної роботи;
- курс, група, код і найменування спеціальності;
- підпис, ім'я, прізвище автора;
- підпис, ім'я, прізвище керівника;
- підпис, ім'я, прізвище рецензента;
- підпис, ім'я, прізвище завідувача кафедри;
- підпис, ім'я, прізвище секретаря ЕК;
- місто і рік написання роботи.

Завдання на кваліфікаційну роботу - заповнюються на спеціальному бланку і розташовується після титульного аркуша.

Реферат (анотація) обсягом до однієї сторінки державною та іноземною (яку вивчав здобувач вищої освіти) мовами повинен стисло відображати загальну характеристику та основний зміст кваліфікаційної роботи і містити:

- відомості про обсяг кваліфікаційної роботи, кількість ілюстрацій, таблиць, креслень, додатків і бібліографічних найменувань за переліком посилань;
- об'єкт та предмет дослідження;
- мету роботи;
- перелік завдань;
- практичну значущість;
- перелік ключових слів (словосполучень), що є найістотнішими для розкриття суті роботи (не більше 20).

3. ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Теми кваліфікаційних робіт повинні відповідати сучасному стану психологічних досліджень, бути достатньо складними, глибокими і водночас відповідними до індивідуальних схильностей та інтересів здобувача вищої освіти. Кваліфікаційні роботи повинні містити емпіричне дослідження, статистичний аналіз його результатів та інтерпретацію даних.

Здобувачі вищої освіти самостійно обирають тему кваліфікаційної роботи, формулюють та узгоджують з керівниками. Тема набуває чинності після обговорення та затвердження на засіданні кафедри психології.

Кваліфікаційна робота виконується індивідуально. Обираючи тему роботи, доцільно враховувати її актуальність, новизну та можливість проведення

запланованих досліджень у конкретних реальних умовах за час, відведений на виконання цієї роботи.

Назва теми повинна відображати головну проблему, якій присвячується дослідження. Назва має бути інформативною, лаконічною, висвітлювати суть досліджуваної проблеми, містити об'єкт і предмет дослідження, вказувати на мету та завершеність досліджень. Формулювання теми відображає предмет роботи та має визначальний вплив під час вибору теорії та методу, тож повинно бути конкретним. Не слід формулювати назву «Деякі питання...», «Дослідження деяких аспектів...», «До питання...»: надмір узагальнені формулювання не відображають суті проблеми. Стилистичне формулювання назви теми повинно бути ретельно проаналізоване. Тема має бути сформульована в одному розповідному реченні, назва роботи може містити не більше 10 слів та має розкривати сутність проблеми. Слід уникати скорочень. Керівник призначається кафедрою з урахуванням побажань здобувача вищої освіти.

4. ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота виконується на основі поглибленого вивчення спеціальної вітчизняної та зарубіжної літератури, передового досвіду з проблеми, яка вивчається, а також результатів проведених здобувачем вищої освіти власних досліджень реального об'єкта.

Відповідно виконання роботи можна поділити на такі етапи:

1. Обрання та формулювання теми.
2. Складання індивідуального календарного плану роботи (розрахунок часу для проведення запланованих досліджень, статистичного підрахунку, аналізу і опису отриманих результатів та складання практичних рекомендацій за результатами дослідження).
3. Пошук літератури за темою, її аналіз, складання бібліографії.
4. Підготовка першого варіанту теоретичної частини:
 - 4.1. Вступ
 - а) обґрунтування актуальності обраної теми;
 - б) постановка мети і конкретних завдань дослідження;
 - в) визначення об'єкта й предмета дослідження;
 - г) вибір методів (методик) проведення дослідження.
 - 4.2. Огляд літератури з концептуальних підходів із досліджуваної проблеми та теоретичні міркування автора кваліфікаційної роботи.
5. Проведення емпіричних досліджень. Опис процесу дослідження.
6. Статистичний аналіз одержаних даних.
7. Інтерпретація отриманих результатів дослідження.
8. Формулювання висновків та оцінювання одержаних результатів.
9. Підготовка тексту, технічне оформлення та подання роботи керівникові.
10. Доопрацювання тексту з урахуванням зауважень керівника.
11. Подання остаточного варіанта роботи рецензентові.
12. Підготовка до захисту.
13. Захист.

До виконання кваліфікаційної роботи допускаються здобувачі вищої освіти, які успішно виконують навчальний план.

Кожному здобувачеві вищої освіти призначається керівник, який індивідуально консультує здобувача вищої освіти, допомагає йому скласти план роботи, а також контролює дотримання графіка виконання, рецензує частини роботи і завершений рукопис, готує до захисту.

Кваліфікаційні роботи можуть виконуватися за тематикою, яку замовлятимуть або пропонують державні установи, підприємства та підприємницькі структури, що уклали із закладом вищої освіти контракти на навчання здобувачів вищої освіти або мають із ним договори співпраці. Здобувач вищої освіти за погодженням із керівником може запропонувати свою тему дослідження за умов відповідного обґрунтування доцільності її розробки (відповідно до попередньої власної науково-дослідницької роботи, до місця роботи, можливостей отримання потрібної інформації на об'єкті дослідження тощо).

Обрані здобувачами вищої освіти узгоджені з керівниками теми кваліфікаційних робіт затверджуються на засіданні кафедри та вносяться до загального подання на ім'я ректора або проректора з науково-педагогічної роботи для затвердження наказом по університету.

Разом із вибором теми визначається об'єкт, за матеріалами якого буде виконуватися робота.

Після остаточного узгодження з керівником і редагування обрані теми кваліфікаційних робіт із зазначенням об'єктів, на яких вони виконуватимуться, розглядаються і обговорюються на засіданні кафедри.

Список здобувачів вищої освіти, перелік тем їх кваліфікаційних робіт та керівників кожного фіксуються наказом по університету. Усі подальші зміни (формулювання назви, об'єкт дослідження тощо) у разі необхідності аргументуються письмово (заява здобувача вищої освіти), погоджуються з керівником (віза на заяві) і потребують зміни в наказі за письмовим клопотанням кафедри (витяг з протоколу засідання).

Порушення здобувачем вищої освіти календарного плану виконання фіксується керівником, який інформує завідувача кафедри.

Керівниками кваліфікаційних робіт призначаються висококваліфіковані фахівці кафедри з числа професорів і доцентів та старших викладачів, також керівниками кваліфікаційних робіт можуть бути призначені представники професіоналів-практиків, роботодавців, які працюють на умовах сумісництва та/або погодинної оплати праці.

Керівник кваліфікаційної роботи зобов'язаний:

- своєчасно видати здобувачу вищої освіти завдання на роботу відповідного зразка;

- допомагати здобувачу вищої освіти в розробці календарного плану виконання роботи. При цьому за керівником залишається право визначати терміни виконання окремих частин роботи, оскільки здобувач вищої освіти не завжди може раціонально розподілити час з урахуванням рівня складності та обсягу окремих її частин;

➤ рекомендувати здобувачу вищої освіти необхідну монографічну і навчально-методичну літературу, довідкові матеріали, оригінальні статті у спеціальних наукових періодичних виданнях;

➤ проводити систематичні, передбачені розкладом або календарним планом індивідуальні консультації;

➤ перевіряти виконання роботи як за окремими частинами, так і всієї;

➤ сприяти вирішенню питань організаційного характеру;

➤ контролювати якість оформлення роботи та її своєчасний попередній захист на засіданні кафедри;

➤ допомагати у підготовці роботи до захисту.

Якщо при виконанні досліджень здобувач вищої освіти отримує результати, що суттєво змінюють поставлене завдання, за поданням керівника на засіданні кафедри може бути уточнена назва теми дослідження.

Складання плану роботи. План кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти складає самостійно з урахуванням ідей та індивідуального підходу. Здобувачам вищої освіти рекомендується складати план кваліфікаційної роботи після опрацювання основних літературних джерел з теми дослідження, чіткого визначення основних понять, що входять у назву теми.

Виконання кваліфікаційної роботи охоплює період від вибору теми до захисту кваліфікаційної роботи. Ці етапи оформлюються у вигляді плану.

Складання індивідуального календарного плану роботи сприяє своєчасності і якості її виконання, дає змогу уникнути ситуації «браку останньої ночі» перед поданням роботи, а отже, і зайвих переживань. Доцільно скласти план роботи з урахуванням визначених термінів проміжного контролю виконання кваліфікаційної роботи.

Пошук літератури за темою є досить ретельною справою, оскільки визначає ступінь інформованості в досліджуваній галузі. Зазвичай, обрання теми дослідження відбувається тоді, коли здобувач вищої освіти уже має певні знання у певній галузі дослідження.

Пошук повинен охоплювати як літературу попередніх років, так і публікації періодичних видань останніх років. Пошук у мережі Інтернет дає змогу отримати найновішу інформацію про стан дослідженості та вивченості проблеми та про головні останні напрямки сучасних досліджень. Наукова психологічна інформація міститься в електронних базах даних, зокрема *PsycLit*, *PsychInfo*, *Medline*, *Sociofile*, *Eric* тощо. Підчас пошуку й аналізу літературних джерел слід заздалегідь потурбуватися про підготовку бібліографії та про коректність посилань у процесі написання роботи. Доцільно із самого початку готувати список використаних джерел згідно з вимогами до його оформлення на окремих аркушах паперу: це полегшує процес написання й оформлення роботи і гарантує коректність посилань.

Організація та проведення емпіричних досліджень ґрунтуються на етичному кодексі психолога, наукових та етичних принципах наукового дослідження. Продуманість організаційних аспектів (підготовка необхідних матеріалів: тестів, опитувальників, бланків для відповідей) суттєво полегшує сам процес дослідження й опрацювання результатів. **Аналіз** і статистичне

опрацювання отриманих даних, **інтерпретація результатів** досліджень і **формулювання висновків** підводять підсумок виконаної роботи.

Зміст подають на початку роботи: назви та номери початкових сторінок усіх розділів і підрозділів кваліфікаційної роботи, висновків, списку літератури та додатків. Зміст зручно оформляти у вигляді таблиці з двох стовпчиків, один із яких містить назви розділів, підрозділів, а інший – нумерацію сторінок; зовнішні межі (рамки) таблиці не відображають.

У **вступі** обґрунтовується актуальність дослідження, визначається об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження, розкривається теоретико-методологічна основа й методи дослідження, висвітлюється новизна і практичне значення отриманих результатів, апробація результатів дослідження, обсяг і структура роботи. Обсяг вступу не повинен перевищувати 5 сторінок тексту.

Актуальність теми визначається в її зіставленні з широким колом подібних попередніх досліджень з урахуванням необхідності застосування нових наукових підходів до її аналізу та узагальнення, виходячи з національних інтересів України. Актуальність складається з нової наукової інформації, узагальнення передового досвіду, вирішення нових теоретичних завдань, розкриття методів використання теорії в конкретних умовах діяльності. Далі коротко (одна-дві сторінки) описують, що зроблено для розв'язання проблеми. Після цього окреслюють недостатньою мірою вивчені її аспекти та обґрунтовують власний вибір теми дослідження. Для розкриття актуальності здобувач вищої освіти має відповісти на питання: «Чому саме ця тема важлива для науки і суспільства, її доцільність для розвитку відповідної галузі науки чи практики?». Актуальність теми — це важливість, суттєве значення, відповідність теми дослідження сучасним потребам певної галузі науки та перспективам її розвитку, практичним завданням відповідної сфери діяльності. Вона характеризує співвідношення між тим, що з даної проблеми вже відомо і що досліджується здобувачем вищої освіти уперше, і свідчить про те, для якої галузі науки чи практики мають цінність результати роботи.

Об'єкт дослідження — це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію, та обрані для вивчення.

Визначаючи об'єкт, треба знайти відповідь на запитання: що розглядається? Іншими словами, об'єктом виступає те, що досліджується.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкту дослідження. Предмет дослідження — це сторона або частина об'єкту, що досліджується.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина або сторона, яка є предметом дослідження. Саме на нього має бути спрямована основна увага здобувача вищої освіти, оскільки предмет дослідження визначає тему кваліфікаційної роботи.

Наприклад, у роботі «Психологічні фактори формування життєстійкості підлітків з неповної сім'ї» об'єкт дослідження — життєстійкість підлітків, а предмет дослідження — місце та функціональна роль життєстійкості у системі життєздатності підлітків, що виховуються у неповних сім'ях».

Мета і завдання дослідження визначаються на основі актуальності обраної теми та з визначенням кінцевого результату роботи. Сукупність усіх

завдань має дати уявлення про те, що необхідно зробити для досягнення мети. Кожне поставлене завдання має бути розв'язано й описано в роботі у вигляді аналізу, висновків та рекомендацій. Кількість висновків роботи має відповідати кількості поставлених завдань у вступі.

Ключовими словами у формулюванні мети виступають дієслова в неозначеній формі (*дослідити, описати, здійснити, вивчити, розкрити* і т. ін.) або відповідні віддієслівні іменники (*дослідження, опис* тощо). Оскільки мета – це поняття ширше, ніж завдання, тут часто вживають означення *комплексний, всебічний* (*комплексне дослідження, всебічне вивчення*), *монографічний*. У меті має проглядатися головна думка роботи.

Завдання дослідження можуть включати:

1. Проаналізувати наукові психологічні підходи до проблеми дослідження (наприклад, виявлення сутності понять, явищ, процесів, їх подальше вдосконалення, розробка ознак, рівнів функціонування, критеріїв ефективності, принципів, умов застосування тощо);

2. Визначити та виявити особливості предмета дослідження (1-2 завдання);

3. Розробити методичні рекомендації і пропозиції щодо використання результатів дослідження у практиці роботи відповідних установ (організацій) з метою поліпшення.

Завдання потрібно не лише правильно й чітко сформулювати, але й поставити їх у певному порядку, так, *щоб перед читачем розгорталася програма дій автора: від аналізу проблеми до її вивчення та надання рекомендацій*. Спостереження показують, що в науково-психологічних дослідженнях звичайно ставляться чотири групи завдань.

Перша група завдань пов'язана з розглядом стану досліджуваної проблеми в теорії та практиці, виробленні теоретичних засад дослідження. Може починатися словами *розробити (обґрунтувати) теоретичні засади* (вказується чого), *з'ясувати статус (психологічну природу)* певних категорій тощо, *визначити поняття* (називається об'єкт), *обґрунтувати* (принципи, підходи, методику тощо). Виконання цього завдання дасть можливість отримати більш повне уявлення про об'єкт і предмет дослідження.

Завдання **другої групи**, як правило, мають процесуальний характер – це безпосередній аналіз досліджуваної проблеми та формулювання уточненого і конкретизованого завдання з урахуванням аналізу проблеми. Без ***завдань другої групи*** – безпосереднього аналізу дібраного фактичного матеріалу – не можна обійтися, адже їх виконання – це основа роботи. Починається формулювання цих завдань словами *з'ясувати* (значення, походження, причини, шляхи появи, особливості, природу, роль, місце, специфіку, особливості, фактори тощо), *дослідити* (характер, характеристики, фактори, властивості, походження, зв'язки, потенціал, засоби, механізми, функції, співвідношення, фактори, структуру), *виявити* (ознаки, причини, поширення, зв'язок, шляхи, засоби, специфіку, чинники, типи, фактори, характеристики, співвідношення, структуру, *встановити* (взаємозв'язки, взаємодію, функції, ступінь продуктивності, мотиви, вплив, типи, ознаки, особливості, зв'язки, роль, критерії), *здійснити* (аналіз, опис), *розкрити* (характер, статус, функції, особливості, зміст, вплив), *розглянути* (взаємодію, засоби), *з'ясувати* (взаємодію) тощо.

Завдання **третьої групи** базуються на виконанні попередніх завдань, тому мають узагальнюючий характер: розробити практичні рекомендації.

Завдання **четвертої групи** мають узагальнювальний, підсумковий характер.

Методи дослідження. Подається перелік використаних методів дослідження або досягнення поставленої в роботі мети. Усі дослідницькі методи можна розділити на: *теоретичні методи* та *методи збору емпіричної інформації* (спостереження, експеримент, опитування, аналіз продуктів людської діяльності тощо). Від цих двох груп наукових методів слід відрізняти *методи обробки наукових даних* (якісні і кількісні, серед останніх – спеціальні методи математичної статистики).

Обґрунтований вибір методів спирається перш за все на розуміння специфіки об'єкту і предмету дослідження, а ось вже конкретні методики визначаються поставленими задачами і умовами проведення дослідження. Обґрунтування вибору методів дослідження наводиться в програмі дослідження.

Коротка характеристика групи (вибірки) досліджуваних – опис кількості досліджених осіб та інших важливих для дослідження особливостей (вік, стать, професійна або учбова приналежність, робочий стаж та ін.).

Інформаційна база дослідження являє собою перелік всіх видів інформації, які використовувались при написанні кваліфікаційної роботи (закони, підзаконні акти, наукові публікації, аналітичні матеріали тощо).

Новизна одержаних результатів. Дається короткий виклад нових положень (рішень), запропонованих здобувачем вищої освіти особисто. Необхідно показати відмінність отриманих результатів від відомих раніше.

Практичне значення одержаних результатів. Подаються відомості про використання результатів дослідження або рекомендації щодо їхнього використання, висвітлюються результати практичного застосування отриманих результатів або рекомендації щодо їхнього використання (де саме та для кого ці рекомендації було запропоновано та надано). Це можуть бути нові способи, технології, форми, методи, тобто те нове, що дає виконана кваліфікаційна робота для практики роботи тієї чи іншої галузі виробництва чи суспільно-політичного життя із зазначенням ступеня готовності до використання або масштабів використання.

Апробація результатів дослідження. Подаються відомості про участь здобувача вищої освіти у міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференціях, круглих столах тощо. Необхідно зазначити назву конференції, місто, термін проведення. Наприклад: **Апробація результатів дослідження** здійснювалося у доповідях та повідомленнях на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Психологічна допомога особистості в різних умовах соціалізації» (м. Переяслав, 20-21 січня 2024 р.)... і подальший перелік.

5. ОСНОВНА ЧАСТИНА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Основна частина кваліфікаційної роботи складається з **двох** розділів, з *теоретичної* та *практичної* складових дослідження, підрозділів, пунктів, підпунктів. Кожен розділ починають з нової сторінки. В кінці кожного розділу формують *висновки* із стислим викладенням наведених у розділі наукових і

практичних результатів, що дозволяє систематизувати загальні висновки та вивільнити їх від загальних подробиць.

В першому розділі основної частини подають:

- огляд літератури з досліджуваної проблеми;
- виклад методологічного підходу;

У другому розділі основної частини подають:

- характеристику групи (вибірки) досліджуваних;
- опис основних методів досліджень і організації та ходу експерименту;
- опис результатів досліджень; аналіз результатів;
- практичні рекомендації.

Зокрема у **першому розділі теоретичної частини** роботи подають *огляд літератури* з концептуальних підходів (до 30-40% обсягу роботи) із досліджуваної проблеми та теоретичні міркування автора кваліфікаційної роботи. Заголовок цього розділу повинен змістовно відображати сутність проблеми, яка розглядається в кваліфікаційній роботі.

Кваліфікаційна робота виконується на основі ґрунтовного вивчення літературних джерел. Вивчення літератури для виконання роботи є одним важливих етапів роботи. У кожному разі при використанні літературних джерел необхідно вказувати, звідки воно запозичене у квадратних дужках [3;14]. Список літератури – одна із суттєвих частин кваліфікаційної роботи. Здобувач вищої освіти зобов'язаний посилається на джерела, матеріали яких використано в роботі (вимоги до оформлення бібліографії будуть наведені нижче). Посилатися слід на останні видання творів. Не варто вводити до бібліографічного покажчика праці, які фактично не були використані. Також не слід посилається на енциклопедії, довідники, Також не слід посилається на енциклопедії, довідники, науково-популярні видання, газети [3]. *Роботи без посилань на використані джерела до захисту не допускаються.*

Аналізуючи літературні дані, слід розглянути різні погляди на проблему та висловити власне ставлення до тих чи інших положень. Дотримуючись принципів академічної доброчесності та наукової етики, необхідно перевірити відповідність посилань і цитувань. Завершити огляд треба коротким висновком про ступінь вивченості в літературі основних аспектів теми та резюме стосовно доцільності проведення досліджень у цій галузі.

У **другому розділі** надають обґрунтування й опис програми дослідження, дослідницької вибірки, використаного у дослідженні комплексу методів, наводять результати дослідження, надають рекомендації щодо дослідженої теми роботи. Неодмінним компонентом будь-якого дослідження є підготовка рекомендацій, що представляють собою перелік основних пропозицій, що випливають з аналізу отриманих результатів. Рекомендації носять стверджувальний характер і в них вноситься лише те, що підлягає впровадженню в наукову або практичну діяльність.

Обґрунтовують вибір напрямку досліджень, розробляють загальну методологічну базу проведення дослідження. Зазвичай спочатку наводять характеристику методів і авторських методик, що використовуються для дослідження проблеми. Далі описують конкретні методики і процедури здійснення дослідження. Якщо методика стандартизована й часто

використовується в науковому обігу, можна обмежитись посиланням на автора методики і джерело. Якщо методика маловідома, потрібно викласти її докладніше. Слід описати також процедуру дослідження: коли і за яких умов воно виконувалось, а також математичні методи обробки матеріалу. Описують власне емпіричні чи експериментальні дослідження та їх результати. Подають детальний опис досліджуваної групи чи вибірки, методик дослідження та окремих методів, які застосовувалися у процесі роботи, а також експерименту і описують етапи експерименту та їхню послідовність.

Опис групи досліджуваних висвітлює головні їх характеристики (стать, вік, освіта, соціальний стан, стан здоров'я та інші, важливі для виокремлення саме такої групи параметри; досліджувана група має бути якомога однорідною).

Осіб, які брали участь у дослідженні, називають «досліджувані»: неприпустимо називати їх «піддослідними»!

У процесі проведення психологічних досліджень і написання кваліфікаційної роботи слід чітко дотримуватися етичності та конфіденційності. Категорично неприпустимо називати прізвища досліджуваних осіб під час обговорення результатів чи наводити їх у таблицях із результатами досліджень, а також подавати будь-яку інформацію, на підставі якої можна ідентифікувати досліджуваних.

Результати досліджень наводять у зведених таблицях. Ці таблиці слід подати у додатках. Здобувач вищої освіти має бути готовий показати заповнені бланки опитування із результатами власного дослідження на вимогу керівника чи комісії. Таблиці мають бути зрозумілими читачам, назви змінних в таблицях слід вказувати так, щоб читач міг розуміти, про що йдеться. Детальний опис інформації, яку подано в такій таблиці (позначення змінних та методик, за допомогою яких було отримано ці показники), дає можливість навіть через кілька років, у разі потреби, використати результати власних досліджень у своїй подальшій роботі. Таблиці заповнюють із застосуванням комп'ютерних програм Excel, SPSS тощо.

Аналіз отриманих результатів виконують із застосуванням методів статистичного опрацювання результатів, які обирають згідно з метою, завданнями і специфікою дослідження.

Рекомендації можуть бути надані як за категоріями учасників (наприклад, адміністрація школи, вчителі, батьки, учні), так і безпосередньо досліджуваним щодо корегування об'єкту дослідження (рівня тривожності, агресії, типу виходу із конфлікту та ін.).

Надані рекомендації та їх застосування відображають практичне значення отриманих результатів дослідження та його прикладний характер.

Висновки (заключну частину роботи називають «ВИСНОВКИ»; обсяг 1-2 стор.). У Висновках коротко описують результати, отримані у процесі роботи, наводять головні результати досліджень, аргументуючи кількісними та якісними показниками. Висновки повинні інформувати про досягнення мети дослідження й виконання конкретних поставлених завдань. Кількість пунктів висновків відповідає кількості поставлених завдань у вступі. Доцільно висловити власне бачення подальших перспектив дослідження проблеми.

Список використаних джерел подають за алфавітним принципом: український алфавіт береться за основу для подання літератури, написаної

кирилицею, англійський – для літератури латинських абеток. Список повинен містити 15-20 найменувань, серед них іноземною мовою не менш 3 позицій (монографії, статті, збірники тощо).

Додатки кваліфікаційної роботи містять:

- інструкції та методики, застосовані в процесі виконання роботи;
- результати досліджень (у зведених таблицях);
- таблиці проміжних цифрових даних тощо;
- ілюстрації.

При перевірці роботи основна увага звертається на зміст викладеного матеріалу, його логічність, послідовність, повноту, репрезентативність, загальну грамотність, відповідність стандартам, а також зовнішнє оформлення титульної сторінки, тексту роботи, списку використаної літератури та додатків.

6. ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Оскільки кваліфікаційна робота є науковим дослідженням, мовне оформлення тексту повинне відповідати головним вимогам наукового викладу. Для наукового тексту притаманний формально-логічний спосіб викладення матеріалу, смислова завершеність, цілісність і зв'язність. Об'єктивність викладу матеріалу забезпечується також і вказівками на джерело повідомлення чи певної думки.

У сучасній науковій літературі особовий стиль викладення матеріалу змінюється на безособовий: займенник «Я» не вживається, а займенник «ми» поступово виходить із ужитку. Безособовий стиль полягає у таких формулюваннях: «Можна вважати..., виявлено..., доведено..., розроблений комплексний підхід...». Не рекомендується вживати слова та вислови, які не відповідають науковому стилю мовлення, зокрема «очевидно», «загальновідомо».

У кваліфікаційній роботі можна використовувати лише загальноприйняті скорочення. Якщо в роботі вжито маловідомі скорочення чи символи, то їхній перелік слід подати окремим списком.

«Список скорочень слів і термінів» друкують двома колонками: у лівій колонці в алфавітному порядку скорочення, у правій – їх розшифровку; його розміщують перед Вступом.

Кваліфікаційні роботи підлягають оформленню згідно з відповідними правилами. Роботу друкують з одного боку аркуша білого паперу.

Загальний обсяг кваліфікаційної роботи визначається 50-60 сторінок друкованого тексту формату А4 при оформленні тексту за допомогою комп'ютерної техніки з використанням текстового редактора Word: шрифт – Times New Roman, розмір шрифту – 14 pt, міжрядковий інтервал – 1,5 (28 рядків на сторінку, 60 літер у рядку).

З полями: зліва – 30 мм, зверху і знизу – по 20мм, справа – 20 мм). Нумерація сторінок повинна бути наскрізною без пропусків, повторів і літерних доповнень. Сторінки нумерують у верхньому правому кутку аркуша. Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, таблиць, рисунків подають цифрами без знака №. Першою вважається титульна сторінка, на якій цифру «1» не ставлять. На наступній сторінці проставляють цифру «2».

Співвідношення теоретичної і практичної частини: 30-40% тексту повинна становити теоретична частина, 60-70% – опис емпіричного дослідження.

Методики: мінімальна кількість – 2.

Досліджувані: за умови групового дослідження – 20-30 осіб, за умови індивідуального – від 10-20 осіб. За неможливості зібрати належний обсяг даних питання про зменшення групи досліджуваних вирішується на засіданні кафедри.

На захист кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти обов'язково має представити протоколи емпіричного дослідження (бланки опитувальників, заповнені досліджуваними тощо).

6.1. Правила оформлення тексту

Титульний аркуш залічують до загальної нумерації сторінок; номер сторінки на титульному аркуші не зазначають.

ЗМІСТ, ВСТУП, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ як назви складових частин роботи друкують посередині рядка, не нумерують, крапку в кінці назви не ставлять.

Кожний розділ починають з нової сторінки. Назви розділів друкують великими буквами жирним шрифтом посередині рядка, крапку після номера розділу і назви розділу не ставлять.

Наприклад:

РОЗДІЛ 1 **(назва розділу)**

Заголовки і підзаголовки виділяють від основного тексту **зверху і знизу інтервалами**.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу, наприклад, перший підрозділ другого розділу.

Наприклад:

2.1. Назва підрозділу

Після номера підрозділу ставлять крапку; назву підрозділу друкують у тому самому рядку; у кінці назви підрозділу крапку не ставлять. Назви підрозділів друкують по ширині тексту з абзацу.

Наприклад:

1.3.2. Назва підрозділу

Нумерацію і заголовки пунктів друкують у рядку основного тексту з абзацного відступу. Пункт може не мати назви

6.2. Правила оформлення таблиць

Таблиці використовують для подання цифрового матеріалу або іншої інформації.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих в додатках) в межах розділу або наскрізно по всій роботі. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують надпис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2.» (друга таблиця першого розділу або порядкового номера у випадку наскрізної нумерації).

Таблицю розташовують безпосередньо після тексту, в якому йдеться про таблицю або про наведені у ній дані чи на наступній сторінці. Якщо у тексті посилаються на дані таблиці, то в логічно зручному місці в круглих дужках зазначають (Табл. 1.1.) або записують «...як це видно з Табл. 1.1.».

Назву таблиці друкують симетрично до тексту над таблицею; назву не підкреслюють; крапку в кінці не ставлять. Після таблиці один інтервал, перед таблицею інтервал не ставити.

Наприклад:

Таблиця 1.1.

Назва таблиці

Заголовок	Заголовок граф			
	Підзаголовки граф	Підзаголовки граф	Підзаголовки граф	

Приклад подання результатів досліджень наведено в Табл. 1.2. (коефіцієнти кореляції наводять із точністю до трьох знаків після коми) вербального тексту – у Табл. 1.3.

Таблиця 1.2.

Коефіцієнти кореляції рівнів адаптивності (Ад) і самоефективності (СЕ) у досліджуваних групах

	Загальна група		Спеціалісти		Хворі	
	Ад	СЕ	Ад	СЕ	Ад	СЕ
Ад	1,000	0,531	1,000	0,530	1,000	0,550
Самоприйняття	0,759	0,486	0,750	0,653	0,592	0,273
Прийняття інших	0,546	0,157	0,514	0,164	0,503	0,275
Емоційний комфорт	-0,124	-0,066	0,870	0,340	-0,018	-0,023

Таблиця 1.3.

Розташування первинних і вторинних аналізаторів

Вид аналізатора	Первинне поле	Вторинне поле
Зоровий	17	18,19
Слуховий	41	42, 22
Шкірно-кінестетичний	3	1, 2, частково 5

Формули

Формули в бакалаврській роботі (якщо їх більше однієї) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Номери формул пишуть біля правого берега аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу).

Примітки до тексту і таблиць, в яких вказують довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Якщо приміток на одному аркуші декілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку, *наприклад*:

Примітки: 1.2.

Якщо є одна примітка, то її не нумерують і після слова «Примітка» ставлять крапку.

6.3. Правила подання ілюстрацій

Ілюстрації (схеми, креслення, діаграми, графіки, фотографії, рисунки) повинні відповідати тексту, а текст – ілюстраціям. Діаграми та графіки застосовують для наочного показу результатів статистичного опрацювання даних, одержаних у процесі дослідження.

Ілюстрації позначаються словом «Рис.», нумеруються послідовно наскрізно по всій роботі. Номер ілюстрації при нумерації в межах розділу повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Назви ілюстрацій розміщують після їхніх номерів. Наприклад: Рис. 1.2. (другий рисунок першого розділу). Вкінці назви ставиться крапка.

Підпис ілюстрації має чотири основних елементи:

- скорочене слово рисунок – «Рис.»;
- порядковий номер ілюстрації – арабськими цифрами без знака № – «Рис. 1.1.»;
- назву ілюстрації;
- експлікацію, яка пояснює значення цифр і позначень на ілюстрації.

Приклад подання ілюстрації:

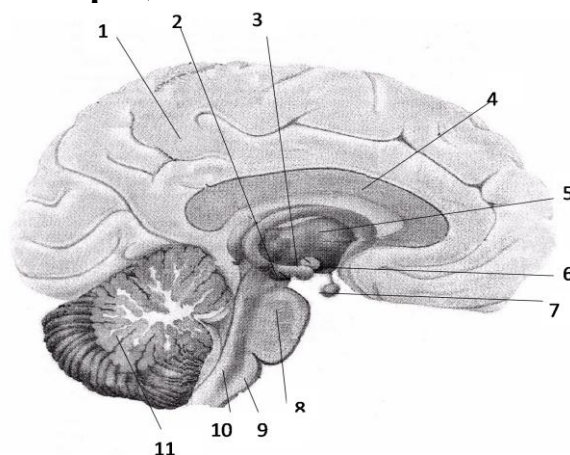

Рис.1.1. Структура мозку (медіальна поверхня, сагітальний зріз, ліва півкуля)
Передній мозок: 1 – кора великих півкуль мозку; 2 – гіпокамп; 3 – мигдалина; 4 – мозолисте тіло; *середній мозок*: 5 – таламус; 6 – гіпоталамус; 7 – гіпофіз; *задній мозок*: 8 – міст; 9 – довгастий мозок; 10 – ретикулярна формація; 11 – мозочок. (адаптовано за М. Kage, Р. Arnold).

6.4. Оформлення додатків

Додатки є продовженням бакалаврської роботи. Кожен додаток починається з нової сторінки. Додатки позначають послідовно великими літерами українського алфавіту, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь (єдиний додаток позначають як «Додаток А»). Додатки можуть бути поділені на окремі розділи: «Додаток А.3», «Додаток А.3.1».

В правому верхньому куті над заголовком малими літерами з першої прописної друкується слово «Додаток __». В наступному рядку малими літерами (з першої прописної) посередині рядка друкується заголовок додатка.

Додатки мають спільну нумерацію з рештою сторінок роботи. Їх нумерують, як і сторінки роботи – у верхньому правому кутку.

6.5. Загальні правила посилання на використані джерела

Посилаючись на літературні джерела, інформацію з яких використано у кваліфікаційній роботі, слід дотримуватися таких правил.

Використовуючи матеріали і відомості з монографій, також слід зазначити номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул із джерела, на яке зроблено посилання [1, С. 87]. **У тексті посилання позначається так:** (у квадратних дужках [3;14]. Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати треба починати і закінчувати лапками і наводити в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, зберігаючи авторське написання;

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців під час цитування допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Їх ставлять у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, у кінці);

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело, наприклад: [1, С. 87].

Список використаних джерел оформляють відповідно до існуючих вимог та подають після Висновків.

Список використаних джерел можна розміщувати у порядку посилань у тексті або в алфавітному порядку прізвищ перших авторів чи заголовків.

Всі джерела вказуються тією мовою, якою вони видані, іноземна література, як правило, наводиться в кінці списку.

Під час складання списку використаних джерел необхідно дотримуватися національного стандарту ДСТУ 8302:2015. Цей стандарт встановлює види бібліографічних посилань, правила та особливості їхнього складання й розміщення в документах.

Зразок оформлення списку використаних джерел:

Приклади оформлення документів у списку використаних джерел з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»:

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	1. Дичківська О. О. Інноваційний менеджмент : конспект лекцій. Київ : ДІА, 2018. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Історія України. Львів, 2017. 153 с. 3. Лазор О. Я. Державне управління у сфері реалізації екологічної політики в Україні: організаційно-правові засади : монографія. Львів : Ліга-Прес, 2003. 542 с. 4. Ваш О. М. Етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2018. 104 с. 5. Гурманова Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., переробл. та допов. Київ : ЦУЛ, 2017. 193 с.
Два автори	1. Мартиненко З. Е., Макар І. В. Управління підприємством: теоретикометодичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2017. 296 с. 2. Палеха В. І., Карпова П. В. Менеджмент організацій : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 120 с. 3. Білоус С. І., Корнійчук В. П. Філософія освіти : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2016. 176 с. 4. Мороз І. С., Василенко Н. Ю. Маркетинг : конспект лекцій. Київ : Молодь, 2016. 102 с. 5. Вердіна С. А., Волков А. А. Контролінг : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с. 6. Вердіна С. А., Волков А. А. Контролінг : навч. посіб. Вид. 3-тє., переробл. та допов. Херсон, 2017. 212 с.
Три автори	1. Тарнавська Г. Я., Марценюк Н. С., Герасимова Т. М. Фінанси : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2017. 412 с. 2. Пустовенко В. В., Максименко І. Л., Яким А.С. Безпека життєдіяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2017. 348 с.
Чотири автори	1. Інновації : навч. посіб. / Гуревич Д. Т., Чекан О. С., Грибан О. М., Макарова В. В. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 389 с. 2. Вища математика : конспект лекцій / Ткачук Т.С. та ін. Київ, 2015. 82 с.
П'ять і більше авторів	1. Операційний менеджмент : підручник / С. М. Поплавська та ін. Київ : ЦУЛ, 2011. 267 с. 2. Охорона праці : навч. посіб. / О. І. Подольська та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2017. 264 с. 3. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : станом на 10 жовт. 2017 р. / К. І. Мягченко та ін. ; за заг. ред. І. М. Ливанова. Київ : ЦУЛ, 2017. 428 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	1. Веретенко В. В. Міжнародний маркетинг : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Марценюка. Київ, 2015. 374 с. 2. Бутенко М. П., Качур В. П., Петренко С. В. Психологія : навч.

	посіб. / за ред. М. П. Дутко. Київ : ЦУЛ, 2017. 332 с.
Без автора	1. 30 років історичному факультету: історія та сьогодення (1986-2016) : ювіл. вип. / під заг. ред. В. В. Черепані. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 340 с. 2. Етнографія : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Гарапка; уклад. А. І. Гарапка. Київ : ЦУЛ, 2018. 320 с. 3. Міжнародні відносини : монографія / за ред. М. А. Березовського. Київ : ЦУЛ, 2016. 162 с. 4. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: П. О. Бедрія, О. О. Петренка. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с. 5. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Тарнавського. Київ : ЦУЛ, 2016. 186 с. 6. Підготовка фахівців у ВНЗ в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Мукачево, 4-5 жовт. 2018 р. Мукачево : МДУ, 2018. 226 с. 7. Освіта в Україні: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Марценюк (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2017. 319 с. 8. Товарознавство / упоряд. В. Олексик. Київ, 2014. 804 с.
Багатотомні видання	1. Енциклопедія рослин / редкол.: І. М. Деркач та ін. Київ : ЦУЛ, 2016. Т. 8. 812 с. 2. Безруков В. Д. Поэзия : в 2 т. / ред. изд.: Л. Г. Мороз, А. Г. Мягченко; авт. вступ. ст. А. В. Сипина. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2016. Т. 2. 206 с. 3. Новицкий О. М. Сочинения : в 4 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. Киев ; Мелитополь: НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2017. Т. 1. 382 с 4. Бюджетна система України: історія, стан та перспективи : у 3 т. / Акад. прав. наук України. Львів : Право, 2012. Т. 2 : Бюджетний менеджмент / заг. ред. Ю. П. Бубряка. 476 с. 5. Кучеренко Н. П. Казначейська справа : в 6 т. Київ : Право, 2016. Т. 3 : Контроль у системі Державного казначейства. 432 с. 6. Дендрофлора України. В 12 т. Т. 2. Дикорослі та культивовані дерева і кущі. Вип. 1. Покритонасінні / Л.І. Перхоменко. Київ : Наукова думка, 2012. 200 с.
Автореферати дисертацій	1. Петров О. Г. Музикотерапія : автореф. дис. ... канд. псих. наук : 12.00.06. Київ, 2009. 40 с.
Дисертації	1. Петрук Л. А. Дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Львів, 2004. 140 с. 2. Винниченко О. М. Контроль соціально-економічного розвитку промислових підприємств : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Київ, 2018. 344 с.
Законодавчі та нормативні	1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2015. 98 с. 2. Конституція України : станом на 1 жовтня 2017 р. / Верховна

документи	Рада України. Київ : Право, 2017. 93 с. 3. Про вищу освіту : Закон України від 05.09.2016 р. № 2145-VIII. Голос України. 2016. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22. 4. Податковий кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393- VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 48-49. Ст. 536. 5. Про освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2018. URL:http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2018). 6. Питання соціального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2017 р. № 1060. Офіційний вісник України. 2018. № 5. С. 430–443. 7. Про інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2019-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2018 р. № 43/2018. Урядовий кур'єр. 2018. 23 лют. (№ 35). С. 10. 8. Про затвердження Вимог до оформлення кандидатської дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2018 р. № 50. Офіційний вісник України. 2018. № 25. С. 139–141. 9. Інструкція щодо порядку оформлення і ведення особових справ отримувачів усіх видів соціальної допомоги : затв. наказом М-ва. праці та соц. політики від 19.09.2006 р. № 156. Баланс-бюджет. 2006. 19 верес. (№ 18). С. 15–16.
Архівні документи	1. Лист Голови Співки «Первоцвіт» Г. Ф. Петренка на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Поповича щодо реєстрації Статуту Співки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. ЦДАГО України (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71.
Патенти	1. Зернозбиральний комбайн: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с. 2. Спосіб лікування гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.
Препринти	1. Марченко М. І., Кополович А. Д., Яким Б. М. Про точність визначення радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1). 2. Федорченко Б. А., Смотрич В. Н. Радиационное повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков : ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт. НАН Украины, Нац. науч. центр «Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ2006-4).
Стандарти	1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ,

	2010. 16 с. (Інформація та документація). 2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с. 3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).
Каталоги	1. Прокопенко И. П. Каталог растений для работ по экодизайну / Донец. ботан. сад НАН Украины. Донецк : Лебедь, 2005. 228 с. 2. Історична спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Петров, О. В. Олійник. Харків, 2000. 64 с.
Бібліографічні покажчики	1. Боротьба з злочинністю: нагальна проблема сучасності : бібліогр. покажч. Вип. 3 / уклад.: О. В. Куріпта, відп. за вип. Н. М. Щур; Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2017. 60 с. 2. Іван Марченко : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Петрик. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 9).
Аналітичний бібліографічний запис Складова частина видання (глави, розділу, статті) розділовий знак «дві нахискісні рикси» («//») можна замінювати крапкою, а відомості про документ (його назву), виділяти шрифтом (наприклад, курсивом).	
Частина видання: книги	1. Петренко М. А. Международное право и роль Конституционного Суда Украины // Максим Петренко: право як буття вченого : зб. наук. пр. до 60- річчя проф. М. А. Петренко / упоряд. та відп. ред. Ю. О. Волошин. К., 2009. С. 477–493. 2. Якса А. П. Економічна політика держави. Двадцять п'ять років з економічним правом : вибрані праці. Харків, 2017. С. 205–212. 3. Корнійчук Т. О. Методи активізації навчально-пізнавальної діяльності. Педагогіка : навч. посіб. / за заг. ред. Т. О. Корнійчука. Київ, 2017. С. 195–197.
Частина видання матеріалів конференцій (тези доповіді)	1. Лалак Н. В. Шляхи підвищення мотивації молодших школярів до навчання // Анотовані результати науково-дослідної роботи інституту педагогіки за 2011 рік : збірник тез повідомлень. Київ, 2012. С.202–203. 2. Максименко Д. В. Методи оперативної діагностики виробничої діяльності підприємства // Зростання ролі бухгалтерського обліку в сучасній економіці : збірник тез та доповідей I Міжнародної науковопрактичної конференції (м. Київ, 21 лютого 2013 р.) / відпов. за випуск Мельничук Б.В. Київ, 2013. С.331–335.

	3. Цехмістров І. І., Перець І.П. Про бюджет. Дослідження проблем в Україні очима молодих вчених : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53.
Частина довідкового видання	1. Павлик І. М. Право інтелектуальної власності. Великий енциклопедичний юридичний словник / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 683. 2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. Основи педагогіки освіти : словник термінів / за ред.: Т. О. Дмитрука, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55. 3. Попович Н.І. Початкова освіта // Педагогічна енциклопедія. Київ, 2003. Т. 5. С. 699.
Частина видання: продовжуваного видання	1. Куцінко Т. О. Адміністративне законодавство України: реалії та перспективи формулювання // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46. 2. Безруков С. А., Хмельов А. А. Дослідження циліндричних оболонок. Вісник Запорізького національного університету. Фізикоматематичні науки. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153–159. 3. Хорошилова С. А., Малафіїк Л. О., Хмельов А. А. Моделювання складеної конструкції за допомогою матриць типу Гріна. Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій. Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212– 218.
Частина видання: періодичного видання (журналу, газети)	1. Кучеренко О. О. Конституційні права людини і громадянина // Часопис Київського університету права. 2007. № 4. С. 88–92. 2. Коваль Л., Коваль П. Переваги дистанційної роботи. Урядовий кур'єр. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5. 3. Bletskan D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe ₂ . Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics. 2017. Vol. 18, No 2. P. 109–118
Електронні ресурси	1. Україна очима дітей : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017). 2. Хміль А. А. Функції державної служби за законодавством України // Юридичний науковий електронний журнал. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsey.org.ua/5_2017/32.pdf . 3. Хміль І. О. Шляхи подолання правового нігілізму в Україні. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. Запоріжжя, 2016. № 3. – С. 20–27. – URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf . (дата звернення: 15.11.2017). 4. Куцкір Я. С., Махно Б. А., Борислав С. Г. Трансформація науковопедагогічної системи України протягом 90-х років XX століття: період переходу до ринку. Наука та інновації. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006 .

7. ПОРЯДОК ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

7.1. Підготовка до захисту

Підготовка до захисту та захист є логічним завершенням виконання кваліфікаційної роботи.

Остаточний варіант написаної і відповідно оформленої кваліфікаційної роботи подається на кафедру у визначений термін.

Керівник з'ясовує ступінь готовності роботи, відповідність її вимогам і рекомендує допустити до захисту.

Робота не допускається до захисту і не зараховується у разі виявлення плагіату чи фальсифікації результатів дослідження.

Кваліфікаційна робота подається на рецензування визначеному кафедрою рецензентові. У рецензії зазначають позитивні та негативні аспекти кваліфікаційної роботи:

- вміння порушити проблему й обґрунтувати її актуальність;
- логічну послідовність викладу матеріалу;
- розуміння автором проблеми;
- повноту аналізу літератури (вітчизняної та зарубіжної);
- конкретні зауваження (якщо такі виникають у рецензента) щодо недостатньої обґрунтованості тверджень, висновків, адекватності застосованих методик, обраних методів опрацювання результатів, коректності та обґрунтованості формулювань та висновків;
- самостійність і оригінальність осмислення матеріалу;
- мовне оформлення та стиль роботи;
- коректність цитувань і технічне оформлення.

Рецензія містить рекомендації щодо оцінки роботи.

Не пізніше ніж три тижні до захисту здобувач вищої освіти подає кваліфікаційну роботу, рецензію рецензента, акт перевірки на плагіат та відгук керівника секретареві екзаменаційної комісії (ЕК). Кваліфікаційну роботу здобувач вищої освіти захищає прилюдно на засіданні (ЕК) у присутності керівника, здобувачів вищої освіти та всіх, хто бажає бути присутнім на захисті.

У випадку невиконання всіх вимог чи несвоєчасного подання кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти не допускається до захисту.

До захисту кваліфікаційної роботи допускаються особи, які завершили повний курс навчання та успішно склали всі екзамени і заліки, передбачені навчальним планом.

Захист кваліфікаційних робіт проводиться на відкритому засіданні комісії за участю не менше половини її складу за обов'язкової присутності голови комісії. Члени комісії заздалегідь ознайомлюються зі змістом роботи.

Оцінку за кваліфікаційної роботу виставляють на підставі рекомендованої керівником та рецензентом оцінок, доповіді здобувача вищої освіти та відповідей на запитання на захисті роботи.

Підготовка до захисту кваліфікаційної роботи полягає у виготовленні засобів для унаочнення основних результатів досліджень і готуванні доповіді

виступу. Рекомендується у процесі виступу використовувати заздалегідь підготовлені мультимедійні презентації.

7.2. Вимоги до презентації

Презентація виступу на захисті кваліфікаційної роботи зазвичай не повинна перевищувати 6-8 слайдів. Тло слайдів презентації бажано обрати одне для всієї презентації. Можна скористатися шаблонами, які містить програма. Бажано, щоб кольори схем, діаграм, малюнків були яскравішими за тло, а отже краще використовувати світле тло з невеликою кількістю декоративних елементів. Ефекти анімації мають допомагати сприйманню інформації, а не бути самоціллю і не відволікати увагу слухачів від змісту презентації.

Багато не використовувати складних прописних шрифтів, розмір шрифтів має бути не менше, ніж 24 pt. В одному слайді доцільно вміщувати не більше, ніж 3-5 рядків тексту.

Презентація виступу повинна містити:

- короткий теоретичний вступ (вказати хто займався досліджуваною проблемою і які підходи вироблені) (1 слайд);
- мета та завдання дослідження (1 слайд);
- методи та методики дослідження (1 слайд);
- опис змінних і сталих (1-2 слайди);
- опис результатів дослідження (2 слайдів);
- висновки та рекомендації (1 слайд).

Слід враховувати, що при зчитуванні зображення з екрану око людини спочатку:

1. Схоплює предмет, форму в цілому.

2. Потім зупиняється і аналізує яскраві, контрастні інформаційно-ємні елементи.

Тому в кадрі має бути:

- Виділений образотворчими засобами змістовний центр,
- Чітко намічені його зв'язки із значущими елементами і далі з другорядними і підлеглими.

Всяка надмірність в малюнках, бутафорність їх виконання, нагромадження другорядних елементів, рамок розсіює увагу, відволікає від головного і нерідко служить причиною ілюзорного сприйняття інформації.

Наявність малюнків, схем, креслень всередині тексту, у тому випадку, коли рядок тексту переривається малюнком і продовжується після нього, ускладнює сприйняття тексту.

Класичні помилки презентації:

- забагато матеріалу на слайді;
- забагато слайдів;
- дуже швидко йдуть слайди;
- малий шрифт;
- надмірне «декорування»;
- тло слайду (шаблон) зливається з текстом або надміру яскравий, відволікає увагу;

- не виправдане використання ефектів анімації;
- виступаючий говорить до екрану.

7.3. Захист кваліфікаційної роботи

Захист бакалаврської роботи складається з таких частин:

- виступ здобувача вищої освіти;
- відповіді на поставлені запитання;
- оголошення відгуку керівника про роботу здобувача вищої освіти;
- оголошення рецензії;
- відповіді здобувача вищої освіти на зауваження рецензента;
- виступи присутніх на захисті;
- завершальне слово здобувача вищої освіти.

Виступ складається із трьох смислових частин, які відповідають за змістом вступу, основній частині та висновкам кваліфікаційної роботи. У вступі доповіді висвітлюється актуальність досліджуваної проблеми, формулюють об'єкт, предмет, гіпотези та завдання дослідження. Основна частина, передусім, розкриває суть, методологію й особливості організації та проведення емпіричного дослідження та містить аналіз отриманих результатів із демонстрацією кількісних та якісних показників з метою обґрунтування достовірності тверджень. У висновках наводяться головні результати дослідження і визначається теоретичне і практичне значення отриманих результатів та можливі перспективи подальших досліджень.

Здобувач вищої освіти має можливість заздалегідь ознайомитися з зауваженнями рецензента, отже зобов'язаний підготувати відповіді на подані рецензентом зауваження. Слід пам'ятати, що оцінку виставляє екзаменаційна комісія на підставі публічного захисту, отож відповіді на зауваження рецензента мають велике значення: успіх захисту значною мірою залежить від того, наскільки правильно і ґрунтовно здобувач вищої освіти дискутує з рецензентом і відповідає на питання членів екзаменаційної комісії та присутніх. Відповіді на зауваження рецензента є публічним виявом знання досліджуваної проблеми, володіння матеріалом, здатності вести наукову дискусію. З огляду на те, що здобувач вищої освіти має можливість завчасно підготувати відповіді на зауваження, цей етап захисту є дуже важливий і суттєво впливає на оцінку бакалаврської роботи.

У відповідях на зауваження рецензента та питання, які задаються після доповіді, бажано уникати двох крайностей: 1) зайвої стислості і категоричності та 2) зайвої багатослівності.

Культура мовлення та дотримання регламенту є обов'язковим елементом культури й етики наукових повідомлень. Бажано ознайомитися з приміщенням напередодні захисту, продумати як краще забезпечити унаочнення. Якщо це можливо, доцільно відвідати заздалегідь захист інших здобувачів вищої освіти.

7.4. Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи

- Уміння порушити проблему й обґрунтувати її актуальність.
- Рівень опрацювання теми, повнота її розкриття.
- Повнота аналізу літературних джерел.

- Методологічна грамотність.
- Адекватність застосованих методів дослідження.
- Адекватність досліджуваної групи меті дослідження.
- Адекватність застосування статистичних методів опрацювання даних.
- Якість інтерпретації та аналізу отриманих результатів дослідження.
- Відповідність висновків гіпотезі та меті дослідження, коректність висновків.

- Творчий підхід, самостійність, оригінальність в опрацюванні матеріалу.
- Мовне оформлення та володіння стилем наукового викладу; коректність цитувань, оформлення бібліографії.

- Правильність та акуратність оформлення бакалаврської роботи .
- Доповідь на захисті, її відповідність виконаній роботі; інформативність отриманих результатів; культура мовлення.

- Використання під час захисту засобів унаочнення та якість їх виконання.
- Вміння коректно, стисло, точно відповідати на запитання.

Оцінка кваліфікаційної роботи виводиться на підставі підсумування балів, виставлених членами ЕК під час захисту. Кожен з оцінюваних аспектів має певну максимально можливу кількість балів:

➤ уміння поставити проблему та обґрунтувати її актуальність; рівень опрацювання теми, повнота її розкриття; повнота аналізу літературних джерел; методологічна грамотність, адекватність застосованих методів дослідження; валідність досліджуваної вибірки; якість інтерпретації та аналізу отриманих результатів дослідження; відповідність висновків гіпотезі та меті досліджень; коректність висновків; творчий підхід; самостійність, оригінальність в опрацюванні матеріалу – до 50;

➤ мовне оформлення та володіння стилем наукового викладу – до 10;

➤ правильність та акуратність оформлення кваліфікаційної роботи та оформлення бібліографії – до 10;

➤ доповідь на захисті – до 20;

➤ використання на захисті засобів унаочнення – до 10.

Результати захисту кваліфікаційної роботи визначаються такими оцінками:

Сума балів	Оцінка для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

У випадках, коли захист кваліфікаційної роботи визнається незадовільним, ЕК встановлює, чи може здобувач вищої освіти подати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням, чи він зобов'язаний опрацювати нову тему.

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Варій М. Й. Загальна психологія : підручник для студентів вищих навчальних закладів. 3-тє вид. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 1007 с.

2. Васянович Г. П. Основи психології : навчальний посібник. Київ : Педагогічна думка, 2012. 114 с.

3. Вітенко І. С., Вітенко Т. І. Основи психології. Основи педагогіки : навч. посібник. Чернівці : Книги-XXI, 2018. 392 с.
4. Волошина В. В., Долинська Л. В., Ставицька С. О., Темрук О. В. Загальна психологія: Практикум : навч. посібник. Київ : Каравела, 2005. 280 с.
5. Вступ до загальної психології: програмний довідник / укладач Л. К. Велитченко. Одеса : Букаєв Вадим Вікторович, 2009. 357 с.
6. Галян І. М. Психодіагностика : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2015. 464 с.
7. Герман Дж. Психологічна травма та шлях до видужання. Львів : Видавництво Старого Лева, 2021. 424 с.
8. Горбунова В. В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях : навч. посібник. Київ : Професіонал, 2017. 208 с.
9. Гуцало Е. Загальна психологія : навчально-методичний посібник. Кропивницький : ЦДПУ, 2020.
10. Дуткевич Т. В. Дитяча розвивально-корекційна психологія. Модульний навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2019. 304 с.
11. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 388 с.
12. Загальна психологія : підручник / за заг. ред. С. Д. Максименка. 2-ге вид., переробл. і доп. Вінниця : Нова Книга, 2004. 704 с.
13. Загальна психологія. Теоретико-методологічні основи науки : навч. посіб. / О. В. Ловка та ін.; за заг. ред. О. В. Ловкої. Київ : КНЕУ, 2019. 390 с.
14. Занюк С. Психологія мотивації та емоцій. Луцьк, 2000.
15. Іванова О. В., Москалюк Л. М., Корсун С. І. Психологія: вступ до спеціальності : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 184 с.
16. Кісіль З. Р., Швець Д. В. Мотивація діяльності людини : навчальний посібник у схемах, таблицях, коментарях. Одеса : Видавництво ОДУВС, 2023. 154 с.
17. Колобич О. П. Загальна психологія : навчально-методичний посібник. Львів, 2018. 172 с.
18. Кузікова С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції : навчальний посібник. 2-ге видання, перероблене, доповнене. Суми : Університетська книга, 2020. 304 с.
19. Кузікова С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції : навчальний посібник. Суми : ВТД «Університетська книга», 2020. 304 с.
20. Лисянська Т. М. Педагогічна психологія : навч. посіб. Київ : Каравела, 2019.
21. Максименко С. Д., Носенко Е. Л. Експериментальна психологія. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 360 с.
22. Максименко С. Д. Загальна психологія : навч. посіб. Київ : МАУП, 2008. 272 с.
23. Максименко С. Д., Соловієнко В. О. Загальна психологія : навч. посіб. Київ : МАУП, 2000. 256 с.
24. Маруненко І. М., Неведомська Є. О., Волковська Г. І. Анатомія, фізіологія, еволюція нервової системи : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 184 с.

25. Мацко Л. А., Прищак М. Д., Годлевська В. Г. Основи психології та педагогіки : навчальний посібник для студентів заочної форми навчання. Вінниця : ВНТУ, 2009. 163 с.
26. Москалець В. П. Загальна психологія : підручник (для студентів-психологів). Київ : Ліра-К, 2019. 563 с.
27. Москальова А. С., Брюховецька О. В. Психологія: вступ до спеціальності : навч.-метод. посіб. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 216 с.
28. М'ясоїд П. А. Загальна психологія : навч. посіб. 3-є вид., допов. Київ : Вища шк., 2004. 487 с.
29. Основи психології : підручник / за заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. Київ : Либідь, 2002. 630 с.
30. Особистісне професійне зростання: психологічні тренінги : навчальний посібник / за ред. Л. В. Долинської, О. В. Темрук. Київ : Каравела, 2019. 560 с.
31. Павелків Р. В. Загальна психологія : підручник. Київ : Кондор, 2012. 576 с.
32. Партико Т. Б. Загальна психологія : підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. 416 с.
33. Партико Т. Б. Методологічні засади психологічного дослідження : підручник. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 402 с.
34. Приходько Ю. О. Практична психологія: Введення у професію : навч. посібник. 2-е вид. Київ : Каравела, 2010. 232 с.
35. Приходько Ю. О., Юрченко В. І. Психологічний словник-довідник. Київ : Каравела, 2020. 418 с.
36. Руденко Л. А. Основи психології та педагогіки : навч. посібник. Львів : ЛДУ БЖД, 2020. 146 с.
37. Русинка І. І. Психологія : навчальний посібник. Київ : Знання, 2007. 367 с.
38. Савчин М. В. Методологеми психології : монографія. Київ : Академвидав, 2015. 221 с.
39. Сергеєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Загальна психологія : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 296 с.
40. Сергієнко Л. П. Основи наукових досліджень у психології: кваліфікаційні та дипломні роботи. Київ : Професіонал, 2019. 240 с.
41. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій : практичний посібник / Т. М. Титаренко та ін.; за наук. ред. Т. М. Титаренко / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2019. 220 с.
42. Старовойтенко Н. В., Осипенко В. І., Чемерис І. А., Білик Л. І. Психологія і педагогіка вищої школи : навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. Черкаси, 2017. 322 с.
43. Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2006. 265 с.
44. Столяренко О. Б. Психологія особистості : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 280 с.

45. Стрес і людина: медико-психологічна допомога при стресових розладах : метод. посіб. / І. Я. Пінчук та ін. Київ : КАЛИТА, 2020. 92 с.
46. Трофімов Ю. Л. Інженерна психологія : підручник. Київ : Либідь, 2002. 264 с.
47. Туркот Т. І., Коновал О. А. Педагогіка та психологія вищої школи : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Херсон : Олді-плюс, 2013. 466 с.
48. Фройд З. Вступ до психоаналізу. Нові висновки. Харків : КСД, 2021. 552 с.
49. Цимбалюк І. М. Психологічне консультування та корекція : навч. посібн. 2-ге вид. 2007. 544 с.
50. Цимбалюк І. М. Психологія торгівлі : навчальний посібник. Київ : Професіонал, 2006. 368 с.
51. Цимбалюк І. М., Яницька О. Ю. Загальна психологія. Модульно-рейтинговий курс для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Професіонал, 2004. 215 с.

ДОДАТКИ

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Українська інженерно-педагогічна академія»
Кафедра практичної психології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

бакалавра

на тему

(тема кваліфікаційної роботи)

Виконав(ла): студент(ка) 4 курсу, групи _____

спеціальності: 053 Психологія

(код і найменування спеціальності)

_____/_____
(підпис) (ім'я та прізвище)

Керівник _____/_____
(підпис) (ім'я та прізвище)

Рецензент _____/_____
(підпис) (ім'я та прізвище)

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри _____/_____
(підпис) (ім'я та прізвище)

Секретар ЕК _____/_____
(підпис) (ім'я та прізвище)

Харків – 20__ рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Навчально-науковий інститут «Українська інженерно-педагогічна академія»
Кафедра практичної психології
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Спеціальність 053 Психологія
Освітня програма Практична психологія

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

(підпис) _____ (ініціали, прізвище)

«___» _____ 20__ р.

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

1. Тема роботи _____

керівник роботи _____,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від “___” _____ 20__ року №___

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Перелік питань, які потрібно розробити) _____

4. План роботи

№ з/п	Назви етапів роботи

5. Дата видачі завдання _____

Студент

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Керівник роботи

(підпис)

(ініціали, прізвище)

РЕФЕРАТ (укр., іноз. мовами)

Кваліфікаційна робота містить: 55 сторінок, 4 рисунки, 5 таблиць, 15 використаних літературних джерел, додатки.

Об'єкт: Тривожно-депресивна симптоматика у учасників бойових дій.

Предмет дослідження: Психологічні особливості прояву тривожно-депресивної симптоматики учасників бойових дій.

Мета дослідження: Виявлення індивідуально-психологічних особливостей прояву тривожно-депресивної симптоматики у учасників бойових дій. Розробка поетапної системи психопрофілактичних, психокорекційних рекомендацій, щодо зниження та подолання прояву тривожно-депресивної симптоматики у учасників бойових дій.

Основні задачі дослідження:

1.Провести теоретичний аналіз прояву тривожно-депресивної симптоматики у учасників бойових дій. 2.Розглянути і проаналізувати індивідуально - психологічні особливості прояву тривожно - депресивної симптоматики, у учасників бойових дій. 3.Виявити взаємозв'язок тривожно-депресивної симптоматики, з соціально-демографічними даними учасників бойових дій. 4.На основі отриманих результатів розробити систему рекомендацій психопрофілактики, психокорекції, та подальшої соціальної реабілітації, щодо зниження та подолання тривожно-депресивної симптоматики у учасників бойових дій.

Практична значущість дослідження полягає у подальшій психологічній допомозі учасникам бойових дій. Соціально-психологічна адаптація учасників воєнних дій, які перенесли психотравмуючий вплив факторів бойової обстановки, являє собою надзвичайно актуальну проблему, бо пов'язані зі стресом, під час військових дій, психічні розлади є одним з головних внутрішніх бар'єрів на шляху адаптації до мирного життя.

Ключові слова: тривожно-депресивна симптоматика, учасники бойових дій, психокорекційні рекомендації, посттравматичний стресовий розлад, анамнестичні дані, сімейний стан.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1.....	
1.1.....	
1.2.....	
1.3.....	
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	
РОЗДІЛ 2.....	
2.1.....	
2.2.	
2.3.	
2.4.....	
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	
ВИСНОВКИ.....	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	
ДОДАТКИ.....	

ВІДГУК
керівника кваліфікаційної роботи
бакалаврського рівня вищої освіти

виконану на тему: « _____ »
здобувачем: _____

(складається у довільній формі із зазначенням: головної цілі кваліфікаційної роботи, відповідності виконаної кваліфікаційної роботи завданню; ступеня самостійності при виконанні; рівня підготовленості здобувача до прийняття сучасних рішень; умінь аналізувати необхідні літературні джерела, приймати правильні (наукові) рішення, застосовувати сучасні технології, обробляти та аналізувати результати експерименту; найбільш важливих теоретичних і практичних результатів, апробації їх (участь у конференціях, семінарах, оформлення патентів, публікація в наукових журналах тощо); загальної оцінки виконаної кваліфікаційної роботи; інші питання, які характеризують професійні якості здобувача вищої освіти).

Керівник кваліфікаційної роботи

(посада, вчені звання, ступінь)

(підпис)

(ім'я, прізвище)

РЕЦЕНЗІЯ
на кваліфікаційну роботу
бакалаврського рівня вищої освіти

виконану на тему: « _____ »
здобувачем: _____

(складається у довільній формі із зазначенням: відповідності кваліфікаційної роботи затвердженій темі та завданню; актуальності теми; глибину обґрунтування прийняття рішень; ступеня використання сучасних досягнень науки; оригінальності прийнятих рішень та отриманих результатів; оцінки кваліфікаційної роботи; можливості присвоєння відповідної кваліфікації).

Рецензент

(посада, вчені звання, ступінь)

(підпис)

(ім'я, прізвище)

Печатка установи, організації рецензента *(тільки для зовнішнього рецензента)*

Навчальне видання

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Методичні вказівки
до виконання

Упорядники:

ЛОМАКІН Андрій Олександрович

Формат 60x84/16. Гарнітура TimesNewRoman
Папір для цифрового друку. Друк ризографічний.
Ум. друк. арк. 2,1.

Тираж 100 пр.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4